

گزارش اسناد مبادله شده و برگشت داده شده اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران

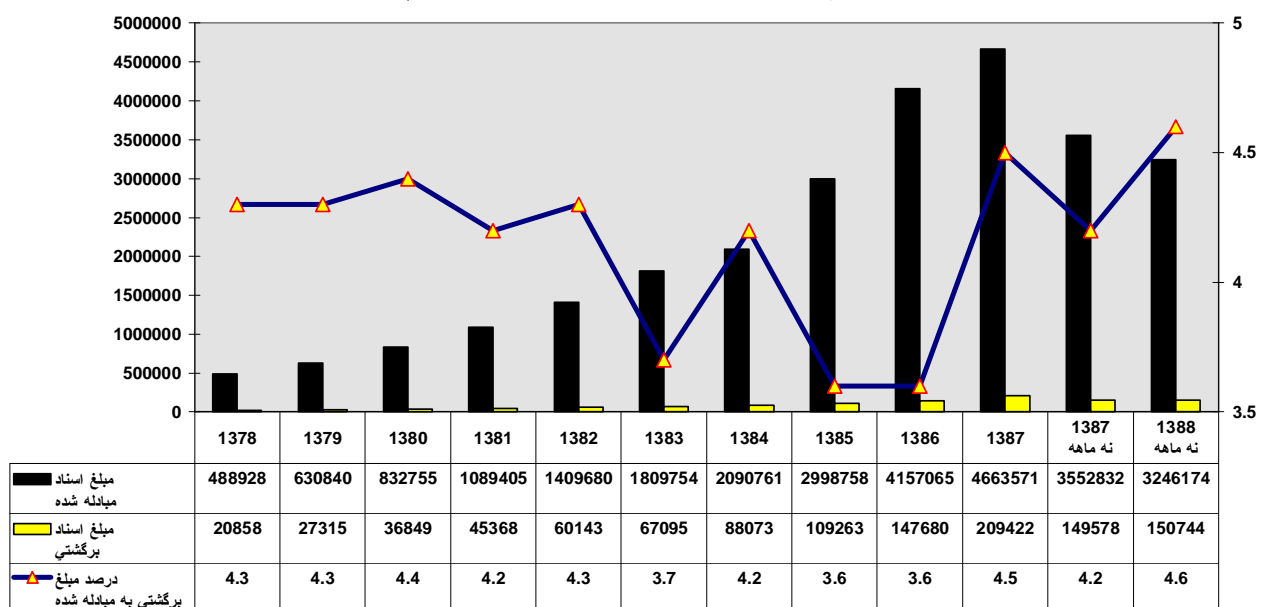
در پی انتشار گزارش شاخصهای ماهانه اقتصادی بانک مرکزی در آذر ماه ۱۳۸۸ و ملاحظه تغییرات عمده در شاخصهای مبادله ای اسناد بانکی بر آن شدیم تا به ریشه یابی عمیقترین موضوع بپردازیم تا از این رهگذر آثار این تغییرات را بر محیط کسب و کار داخلی شرکت‌های شناسایی نماییم لذا در گزارش پیش رو با تهیه نمودارهای مرتبط و تلفیق بعضی شاخصها و ارقام در کنار یکدیگر به تبیین و تحلیل برخی روندها و ارتباط آنها باهم پرداخته ایم.

تعداد و مبلغ اسناد مبادله شده و برگشت داده شده در اتاق پایاپای اسناد بانکی تهران
(تعداد به هزار برگ - مبلغ به میلیارد ریال)

سال	اسناد مبادله شده		اسناد برگشت داده شده		درصد اسناد برگشتی به مبادله شده	
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ
1378	44705	488928	2632	20858	5.9	4.3
1379	50192	630840	2817	27315	5.6	4.3
1380	58819	832755	2935	36849	5	4.4
1381	68302	1089405	3103	45368	4.5	4.2
1382	76101	1409680	3431	60143	4.5	4.3
1383	68287	1809754	3392	67095	5	3.7
1384	71861	2090761	3546	88073	4.9	4.2
1385	78201	2998758	3599	109263	4.6	3.6
1386	79054	4157065	3925	147680	5	3.6
1387	63649	4663571	4944	209422	7.8	4.5
1387 نه ماه	51003	3552832	3623	149578	7.1	4.2
1388 نه ماه	34534	3246174	3642	150744	10.5	4.6

ماخذ : گزارشهای ماهانه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

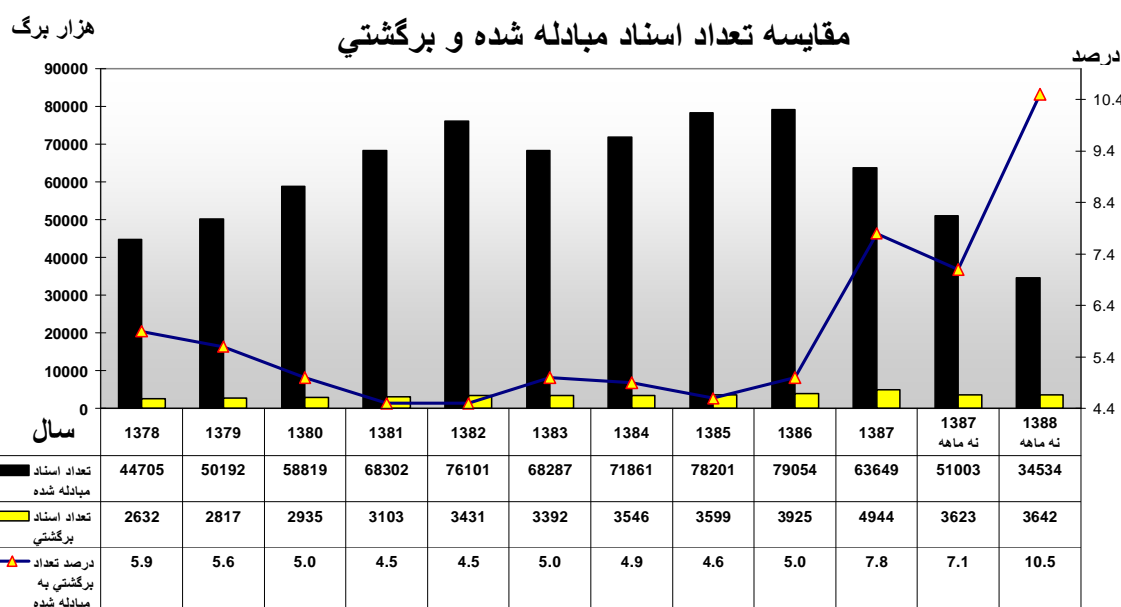
مقایسه مبلغ اسناد مبادله شده و برگشتی

همانطور که در نمودار بالا ملاحظه میشود طی ده ساله منتهی به سال ۸۷ مبلغ اسناد مبادله شده (چکهای شخصی صادر شده) پیوسته رو به افزایش بوده بقسمی که از حدود ۴ هزار میلیارد تومان سال ۷۸ به حدود ۴۶۶ هزار میلیارد تومان در سال ۸۷ رسیده است. در حالیکه در ۹ ماهه اول ۸۸ در مقایسه با مدت مشابه سال قبل شاخص مورد نظر با کاهش مواجه شده است و در صورت استمرار این روند تا پایان سال ۸۸ قطعا برای نخستین بار در طی دوره مذکور رقم اسناد مبادله شده نسبت به رقم سال قبل خود با کاهش مواجه خواهد شد.

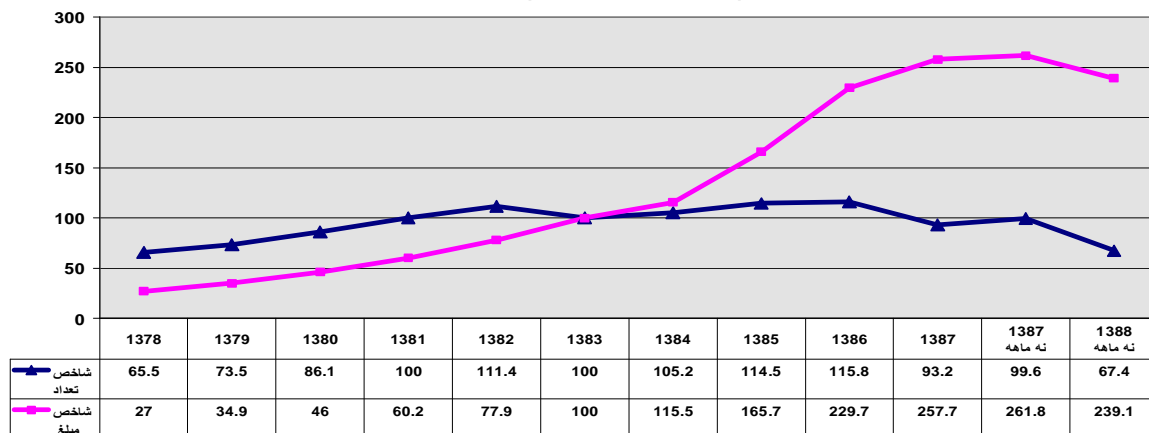
مسئله در وهله اول باید علت آنرا به رکود اقتصادی نسبت داد به ویژه اینکه این رکود متأثر از شرایط حاکم بر اقتصاد جهانی است و با قدری تاخیر سرانجام اثر خود را در اقتصاد ما نیز نمایان نموده است. لیکن از اثر عوامل دیگر نظیر توسعه بانکداری الکترونیک در سطح کشور نیز نباید غافل شد.

برخلاف کاهش مبلغ اسناد مبادله شده در ۹ ماهه اول ۸۸ نسبت به دوره مشابه سال قبل، شاهد افزایش مبلغ اسناد برگشتی هستیم بقسمی که نسبت مبلغی اسناد برگشتی به اسناد مبادله شده را در ۹ ماهه ۸۸ به رقم ۴/۶ درصد رسانده است که در طی دوره مذکور بالاترین رقم بوده است که با توجه به اینکه توسعه بانکداری الکترونیک تأثیری بر افزایش صدور چکهای بی محل ندارد لذا افزایش نسبت مذکور خود گواه دیگری بر وجود رکود معاملاتی در بازارهای داخلی بشمار می رود.

اما در خصوص نمودار بالا ملاحظه میشود که روند افزایشی تعداد اسناد مبادله شده در سالهای ۸۳ و ۸۷ گسسته شده و با سقوط مواجه بوده است که این موضوع در ۹ ماهه اول ۸۸ نیز ادامه پیدا کرده و در صورت استمرار تا پایان سال ۸۸ تعداد اسناد مبادله شده به سطوح نسبتاً پایین کمتر از ۵۰ میلیون برگ خواهد رسید. مطمئناً بخشی از این کاهش به رکود اقتصادی مربوط میشود اما چون در اینجا صحبت از کمیت و تعداد اسناد مبادله شده در میان است باید سهم اصلی را به استقرار و فراگیری استفاده از سیستمهای نوین و مکانیزه ناشی از توسعه بانکداری الکترونیک نسبت دهیم که باعث شده تا مبادله اسناد از طریق اتاق پایاپای بانکی کاهش یابد. ولی همانطور که می بینیم این سیستمهای نوین در کاهش دادن تعداد اسناد برگشتی اثری ندارد زیرا اساساً تعداد اسناد برگشتی؛ بیشتر متأثر از شرایط اقتصادی است تا روشهای نقل و انتقال پول؛ تازه روشهای جدید و مکانیزه بر سرعت و افزایش برگشتیها می افزاید. همانطور که از نمودار بالا نیز قابل ملاحظه است تعداد اسناد برگشتی بغیر از يك کاهش كوچك در سال ۸۳ نسبت به سال قبل در بقیه سالها و حتی در دوره ۹ ماهه ۸۸ نیز نسبت به دوره مشابه سال قبل با افزایش مواجه بوده است بقسمی که نسبت تعدادی اسناد برگشتی به اسناد مبادله شده در سال ۸۷ و همچنین ۹ ماهه اول ۸۸ به بالاترین مقادیر خود در طی دوره مذکور (یعنی ۷/۸ و ۱۰/۵ درصد) رسیده است. واضح است که بحرانهای اقتصادی جهانی و داخلی بویژه رکود بخش مسکن در داخل کشور از عوامل اصلی در افزایش اسناد برگشتی هستند. چرا که مستقیم و غیر مستقیم به ناامنی و بی ثباتی اقتصادی منجر شده اند.

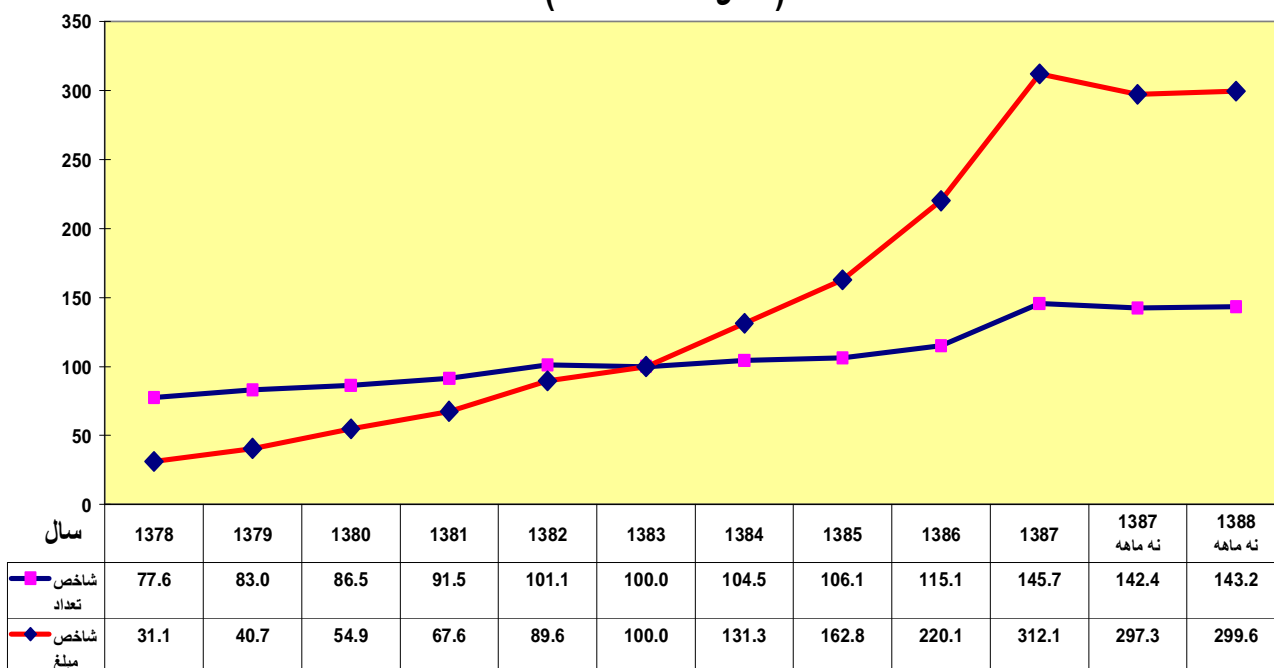
شاخص مبلغ و تعداد اسناد مبادله شده (سال ۱۳۸۳=۱۰۰)

با شاخص قرار دادن سال ۱۳۸۳ روند نوسانات مبلغ؛ و تعداد اسناد مبادله شده قابلیت تحلیل بهتری خواهد یافت. به هر تقدیر بنظرمی رسد که در طی دوره مورد بررسی چند عامل در شکل دهی روند تغییرات مبلغ اسناد معاملاتی تاثیر عمده داشته اند: از آن جمله: ۱- نوسانات رشد اقتصادی محقق شده ۲- نوسانات نرخ تورم ۳- نوسانات رشد نقدینگی ۴- افزایش و گسترش استفاده از ابزارها و شیوه‌های نوین دریافت و پرداخت الکترونیک، که موجب شده اند تا معاملات کم ارزش تر با این شیوه های جدید انجام شده و معاملات با مبلغ بالاتر از طریق روشهای منتهی به اتاق پایاپای اسناد بانکی صورت گیرد.

اما در مورد تعداد اسناد مبادله شده همانطور که ملاحظه می گردد روند رشد بسیار اندک بوده و حتی بنظرمی رسد بعد از سال ۸۶ کاملاً متوقف شده است لذا عمده ترین عوامل تاثیرگذار بر شکل دهی روند مذکور را به ترتیب اهمیت بشرح ذیل می دانیم: ۱- توسعه بانكداري الکترونیک و استفاده از ابزارهای نوین دریافت و پرداخت وجه نقد ۲- نوسانات رشد اقتصادی ۳- رشد صدور دسته چک برای مشتریان شبکه بانکی

شاخص تعداد و مبلغ اسناد برگشت داد شده (سال ۱۳۸۳=۱۰۰)

روندهای حاکم در این نمودار نیز شبیه نمودار قبلی است با این تفاوت که اسناد برگشتی شدیداً تابع نوسانات رشد اقتصادی (دوره های رکود و رونق اقتصادی/ تجاری) می باشد که این موضوع حتی باعث می گردد که روند حاکم بر شاخص تعداد اسناد برگشتی در مقایسه با شاخص تعداد اسناد مبادله شده در سطوحی بالاتر قرار گیرد. این موضوع بویژه برای دوره های رکودی حاکم بر اقتصاد بیشتر قابل رویت می باشد. به هر جهت نباید فراموش کرد که رکود اقتصادی حاکم بر جهان در طی سالهای ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ میلادی احتمالاً فصل نخست ۲۰۱۰ و تسری آن به اقتصاد داخلی با تاخیر چندماهه شتاب رشد معاملات را از اواسط سال ۸۶ با کندي مواجه نموده است و قطعاً این شرایط با رفع شدن ریشه آن (پیش بینی می گردد رونق اقتصادی از اواسط سال ۲۰۱۰ میلادی به بازارهای جهانی بازگردد) باعث می گردد تا به تدریج و از اواسط سال ۸۹ رونق و بهبود به فضای اقتصاد داخلی تزریق گردد لذا تا آن موقع که احتمال بازگشت رونق به بازار داخلی چندان محتمل نیست بهتر است در تصمیم گیریهای خود محافظه کارانه رفتار نماییم.

تهیه کننده : ناصر افشار (۶۱۷۷)

استفاده از اطلاعات و مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

بمنظور صرفه جویی در مصرف کاغذ و حفظ محیط زیست ؛ خواهشمند است فقط در مواقع "کاملاً ضروری" از این گزارش پرینت تهیه گردد.

